

**GONDOLATOK A VARRÓ MARGIT EMLÉKTÁBLA AVATÓ
ÜNNEPSÉG APROPÓJÁN**
(Barcs, 2019.10.04.)

Az 1860-as években járunk. A déli vasút állomásai között Bécs és Trieszt után Barcs következik. Ezek után nem lepődünk meg, ha azt halljuk, Barcstelepen az embert városias látkép fogadja. Hiszen már a korábbi években megépült a vasút, a kikötő, a posta, a távírda, a nyomda, a templom, a színház, a kastély, a szálloda, vendéglők... Ebbe a virágzó kis városba született **1881.10.22 - én** (2021.10.22.-én lesz **140 éve!**) **Picker (Varró) Margit**, aki Picker Mór gabonakereskedő leánya volt. „A komolyzene iránti érdeklődés főként a barcstelepi nagypolgárságra, és részben a barcsi intelligenciára volt jellemző. A tehetősebb nagykereskedő és tisztviselő réteg szinte kivétel nélkül zenére is taníttatta gyermekeit, az elemi iskola helybeli elvégzése után Pécsen, Nagykanizsán vagy Budapesten. A zenei rendezvényeket Barcstelepen - mint minden jelentősebb helyi társas eseményt – a Garni Szálloda nagytermében, később a színházteremben tartották. A helyi személyiségekből alakult, változó összetételű vonósnégyes mellett szólóhangszeres előadók (általában zongora, hegedű) is felléptek. A tizenéves *Picker Margit egyik első fellépéséről 1897-ben adott hírt az újság,*” – mondta el *Rózsás Márton* nyugalmazott múzeumigazgató a kiállítás megnyitásakor.

A további méltatók beszédéből a megnyitó ünnepségen megtudtuk, hogy Margit szellemi és lelki nevelését fontosnak tartották a szülei. A barcsi elemi iskolában egy jezsuita tanár tanította őt, németül a nevelőnőjétől tanult. A kisvárosi otthonukban volt egy zongora, melyen fül után játszott. A későbbi grazi tanuló évei alatt egy *döntő élmény* érte: a felettük lakó szomszéd lakásából *Mozart: d-moll fantáziájának* hangjai szűrődtek ki. Bátorságát összeszedve

megvárta, mikor nyílik az ajtó és megkérdezte, hogy mi volt ez a zene? Aztán minden pennyjét összerakta, hogy megvehesse a művet. Legnagyobb csodálkozására, ennek a nagyszerű zenének túl olcsón adták a kottáját.

Grazban érezte meg Margit igazán, hogy *zenére született*. A tanáraival azonban nem volt szerencséje. Egyik pirulákat vett be, miközben skálákat játszatott, majd közben elaludt. A másik négykezes műveket blattoltatott és nem engedte, hogy a kottát Margit haza vigye, vagy, hogy valamit kétszer eljátsszon. Ámbár a darabok Margitot nagyon érdekelték. Évekkel később Budapesten, a diplomázása alkalmával a zeneakadémiai professzora a többi kolléga által megajánlott kiváló diplomajegyet leszavazta, holott a többi tanár a legjobbnak minősítette őt. Ennek ellenére *a tehetség utat tört magának*, Margit *rendkívüli zenetanárrá érlelődött*. Az 1906/07. tanévben Varróné P. Margit okleveles zenetanár kapta a „*Fodor Ernő féle pedagógiai ösztöndíjat*, amellyel az Országos Magyar Királyi Zenetanár-vizsgáló Bizottság jutalmazta a zongora tanár-képző tanfolyamon végzett zenetanárai közül azokat, akik pedagógiai felkészültségükkel kitűntek...”¹.

2019.10.04 - én tartott barcsi *emléktábla avatás* eszmei ötlete **Dr. Ábrahám Mariann** zongoraművész - tanártól származik, aki kiemelkedően sokat tett a Varró életmű felkutatásáért, Varró első könyvének *Der Lebendige Klavierunterricht*, a „*Zongoratanítás és zenei nevelés*” (1921) felélesztéséért és a *Teacher in Two Worlds*, a *Két világrész tanára* (1991) c. zenepedagógiai, zenepszichológiai, zenetudományi könyv létrehozásáért. Az érdeklődő városi lakosságból, főként tanárok, diákok, szülők voltak jelen. Mivel az eredeti Varró-ház már korábban lebontásra került, a tábla a mai Barcsi Vikár Béla AMI homlokzatán lett elhelyezve. Az emléktáblára ez a Varró Margit gondolat került:

1. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009- Varró Margit nyomában VI/1.- 109.old.

„Együtt keressük a maradandót a jelenségek sodrásában!”².

Ez a mondat egyben Varró Margit eszmei, *művészi hitvallása* is volt. Számára maradandó a szeretetteljes zenei érdeklődés felkeltése, a zene történéseinek a megértése, a *bizalom, a kitartásra, szorgalomra nevelés*. Varró tanítását a *széles látókörű érdeklődés és tudás* jellemezte.

Milyen is volt ő? Példaadó, nagy belső nyugalommal bíró személyiség, aki egyformán fontosnak tartotta önmaga fejlesztését mind emberileg mind szakmailag is. *„Nincs olyan zenetanár, aki, minden szempontból kiemelkedő eredményt érhet el, ha nem nevelője növendékeinek és egyben önmagának.”*³. - vallotta. Az improvizatív, vidám hangulatú zongora óráin együtt kereste a növendékekkel az értéket. Pedagógiailag fontos volt számára a lelki feloldás, a felszabadult légkör megteremtése, hogy a növendékek érdeklődve, örömmel, állandó jelenlétben és figyelemmel legyenek jelen. A közösen eltöltött időben, együtt fedezzék fel a zenét, ami fontos értékelésre ad lehetőséget. *„Az életre tanítok zenével, és a zenét tanítom zongorával”*⁴. Varrónak örökérvényű a pedagógiája, mert, a módszere *testreszabott, az adott növendékhez illik, „nem átruházható”*⁵. Mint tanár *„arra törekedett, hogy pontosan azt az egyénre szabott módszert alkalmazza, amely az adott karakterű növendékét segítheti hozzá a zene élményszerű befogadásához.”*⁶. – írja dr. *Ábrahám Mariann*

2. Dr. Ábrahám Mariann: Varró Margit és személyének korszakalkotó jelentősége – doktori dolgozat- 18. old.

3. Dr. Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit- 1991- Bp. Z. Ny. - 152.old.

4. Dr. Ábrahám Mariann: Varró Margit és személyének korszakalkotó jelentősége – doktori dolgozat- 42.old.

5. Dr. Ábrahám Mariann: Varró Margit és személyének korszakalkotó jelentősége - 8. old.

6. Dr. Ábrahám Mariann: Varró Margit és személyének korszakalkotó jelentősége – doktori dolgozat - 51. old.

Varró szinte napra készen tájékozódott a kísérleti pszichológia eredményeiről. „Zeneértővé lehet valakit nevelni, de zeneérzővé nem: ezzel csak születni lehet!”⁷ - vallotta. Izgalmassá teszi az oktató-nevelő munkát az a tény, hogy sokszor azonnal nem tudhatjuk, mi lakozik a növendékünkben. Előfordulhat, hogy több évnek is el kell telnie, míg a zenei érzékenység a zongorajátékban igazán életre kel. Varró Margit tanításában nagyon fontos, azaz *alapelv*, hogy „mindent értsen a növendék, amit játszik.” Szolfézst, zeneelméletet is tanított a tanítványainak, tudta, hogy az új jelenségeket csírájában kell meghallgatni, kipróbálni (e kettő között megérteni) és végül megnevezni. (Csak is ebben a sorrendben!) Kedvenc mondása volt: „Egy grammnyi tehetség többet nyom a latban, mint egy kilo tanítás.”⁸ Ezt az igazságot tapasztaljuk korunk XXI. századi tanításában is, de fontos megjegyeznünk, hogy a tehetséges növendékek is más utat járnak be megfelelő tanári irányítással, tehetséggondozással, mint tennék a nélkül. „Két lábon járó zsenik”⁹, azonban nincsenek (, vagy nagyon kevés van belőlük). Azaz, nem várható, hogy készen sétáljanak be a kiemelkedő képességű növendékek, velük is felelősségteljes, sok és alapos feladat, odafigyelés van. Ez a tanár-diák kapcsolat sem jelent „munka nélküliségét”, de mint minden gyermekekkel, fiatalokkal, valamint zenével való foglalkozás, sok örömet ad.

Az eredetiség pedig mindig felszabadító!

7. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009- Varró Margit nyomában (3.) Riportok- a tanárral- 127.old.

8. Dr. Ábrahám Mariann: Varró Margit és személyének korszakalkotó jelentősége – doktori dolgozat- 22. old.

9. Tényi Zoltán tanár úr (Pécs Liszt Ferenc Zeneiskola) mondása volt.

A mai tanításunk nagy problémája a *túlterheltség*, melynek következtében a diákok számára nehéz a jó időbeosztás. Emiatt gyakran keveset pihennek, ami kimerültséghez és dekoncentráltáshoz vezethet. Pihenő idejükben rendszerint „modern nyomkodós eszközöket” használnak. Így sajnos *elfelejtődik a lélek, szellem és a test egysége és annak értékes feltöltődése*. Ebben az ellenszélben kell a mai kor tanárának dolgoznia, lelkesítenie a növendékeit és ellátnia az adott online feladatait. Fontos, vagy talán még sokkal fontosabb, mint valaha, hogy *nagy kanállal merítsünk Varró Margit nagyszerű emberi, pedagógiai egyéniségéből, hogy erőt, átgondolni való tudást, kitartást, lelkesedést kapjunk Tőle*. Így feltehetően a leglényegesebbre mindig tudunk majd fókuszálni.

Az Emléktábla avató ünnepségen *Karvalics Ottó, Barcs város nyugalmazott polgármestere* méltatta Varró Margit pedagógiai éleslátását. Az 1925- s áprilisi Színházi élet. c. folyóiratban megjelent cikkről tett említést, melyben Varró a tapasztalatairól is beszél. Fontos a tanárnak arra törekednie, hogy *fokozatosan nélkülözhetővé válják a tanítványai számára, azaz, a növendék egyre önállóbban tudja hasznosítani a már tanultakat*.

A Varró kiállítás megtekintése után a hangversenyteremben *Vránicsné Jancsi Erika igazgatónő* kedves szavakkal köszöntötte a népes közönséget. Ezután az érdeklődők *ünnepi hangversenyen* vehettek részt. Két korábbi kiemelkedő barcsi növendék /akik a *Pécsi Művészeti Gimnáziumban* tanultak, ill. tanulnak *Megyimóreczné Schmidt Ildikó* tanárnőnél/: zongorajátékát hallgathatták meg: *Boateng Kármén Stephany*, akinek egykori barcsi tanára: *Tóth Krisztina* tanárnő volt, jelenleg (2019/2020) az *LFZE hallgatója Kemenes András, és Némethy Attila professzoroknál*. *Kecskeméti Endre* egykori tanára *Petrákovics Ilona* tanárnő volt. A koncert műsorán *J. S. Bach, Fr. Schubert, Fr. Chopin, és Liszt Ferenc* zeneszerzők művei közül hallhattunk ízelítőt.

Varró Margit sok kedves és kiváló tanítványa közül a teljesség igénye nélkül kettőt kiemelve, **Dános Lili** és Rév Livia valószínűleg játszhatta az elhangzott műveket. **Rév Livia**, aki 1946-tól Párizsban élt, (101 éves kort megélt) magyar zongoraművésznő volt. Így vallott egykori tanáráról: *„Varró néninél a zongorán mindig volt egy nagy fehér papírlap, amire ő folyton jegyzetelgetett. Hogy mit, azt mi természetesen nem tudhattuk.”*¹⁰. – *„A jegyzetanyagban végtelen aprólékos részletességgel figyelte meg növendékeinek zenei reakcióit és biztonsággal vállalta az ezekből levont következtetéseket. A hagyatékból kiviláglik, hogy mintegy 100 oldal gyűlt össze az évek alatt, melyet később rendszerezett, és az első német nyelvű könyvében (1929) a következtetéseit publikálta.”*¹¹. – mondja dr. Ábrahám Mariann.

*„Az órán egyszerre négyen-öten voltunk jelen, körbeálltuk a zongorát, miközben egyikünk játszott valamit. A zongoraóra két-három óráig is eltartott, de előfordult az is, hogy az egész délutánt ott töltöttük.”*¹².

*„Már gyerekként is nagyon magas polcra helyeztem... Emberfelettinek éreztem a lényét...”*¹³. - folytatja Rév Livia.

*„Varró Margit mindenben rendkívüli önállósággal döntött, ... világos és egyszerű volt, ...fantasztikus meggyőződéssel...élete végéig így dolgozott.”*¹⁴.

10. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009-Magyarok a nagyvilágban- Egy Varró Margit tanítvány: Rév Livia- 142.old.

11. Dr. Ábrahám Mariann gondolata.

12. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009-Magyarok a nagyvilágban- Egy Varró Margit tanítvány: Rév Livia- 142.old.

13.-14. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009-Magyarok a nagyvilágban- Egy Varró Margit tanítvány: Rév Livia- 144. és 146.old.

A **Varró műhely** gondolataiból hangozzék el néhány:

„Már minden világos, tisztán játszott, már minden a helyén van. De: a ház új- és lakatlan.”¹⁵.

„A játék hamis, ha a dinamika nagyobb, mint a mögötte levő élmény.”¹⁶.

„Először élményeket szerezzünk, aztán van mit kifejezni!”¹⁷.

„Ha a kezdet jó, minden jó, ha a vége rossz, minden rossz.”¹⁸.

„Úgy gondolom, hogy a lusta emberek tehetsége nem az igazi. Az igazi tehetség hajtóereje a benne meglevő szorgalom. Ne spóroljunk magunkkal!

Senkinek sincs joga ahhoz, hogy céljait feladja, mielőtt következetes munkával felismerte képességei határát és hiába kereste annak megoldását, hogyan lenne még többre képes.”¹⁹.

Rév Livia többekhez közel hozta a nagy magyar elődök *Bartók, Weiner, Dohnányi* és szeretett volt tanárának *Varró Margitnak* gondolkodásmódját. Kurzusokat tartott magyarországi tehetséges fiataloknak, tanároknak, akiket mindig önzetlenül segített: Budapesten (LFZE - EPTA, Békésen (AMI - EPTA) ... Ezt több alkalommal is volt lehetőségem személyesen megtapasztalni: Párizsban, a Magyar Intézetben, ahol megismerkedtünk, majd Pécsen a Liszt Ferenc Zeneiskolában, a Pécsi Művészeti Gimnáziumban, jó néhány alkalommal

15. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás-2009-Magyarok a nagyvilágban - Egy Varró Margit tanítvány: Rév Livia- 146.old.

16.-17. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009-Varró Margit nyomában (3.) 128.old.

18. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009-Varró Margit nyomában (3.) 127.old.

19. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009-Varró Margit nyomában (3.) 128-129.old.

a Tamási Lajtha László AMI kurzusain, valamint Szegeden a Király – König Zenei A. M. Iskolában, a Szegedi Tudományegyetemen és a SZTE Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakgimnáziumban. Ezúton szeretnék köszönetet mondani *Ábrahám Mariann tanárnőnek*, hogy többek közt segítette a mi összeismerkedésünket, találkozásunkat is. Lili néni annak ellenére, hogy zongoraművészként beutazta a világot, élethivatásként dolgozott a tanítványokkal. A napjainkban is korszerű tanárát, kedves őszinteségével, eredeti derűjével hozta közel az őt hallgatókhoz. Az általa dedikált „Zongoratanítás és zenei nevelés” c. Varró könyvem belső oldalán ez áll: „Szeressétek ezt a könyvet; mindig lehet belőle tanulni! – Szeretettel: ... „- Ez utóbbi volt az ő *ars poeticája*.”

Ahhoz, hogy valaki kiváló tanár legyen, kiváló muzsikusként is kell lennie. Ilyen volt Varró Margit „*legkedvesebb tanítványa*”, *kolléganője, majd később tanársegédje*, több mint 30 évig levelező társa, **Máthé Klári néni**. Akinek legfőbb pedagógiai alapelve volt: „*egy tehetség kibontakoztatását belső biztonság nélkül elérni képtelenség.*”^{20.} – vallotta. „*Az izmok, és ujjak erősítésére nem a zeneművek valók. Szolgálják ezt a célt a skálák, ujjgyakorlatok.*”^{21.}

„*A nagy igazságokat könnyebb megéreztetni, mint szavakkal megfogalmazni*”^{22.}

Varró levélben így írt: „*Igazi zenei és emberi rokonság van kettőnk közt – ritka dolog.*”, majd egy évvel később így búcsúzott tőle: „*Remélem, Klárikám jól vagy mindenki öröme? én már nehezen írok ... Te vagy a példaképem... Minden jót! Pá. Gr.= V.M.*”^{23.}

20. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009 - Ami a metodika mögött van- 32. old.

21.-22. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009 - Ami a metodika mögött van- 32. old.

23. Dr. Ábrahám Mariann: Összefoglalás- 2009 - Varró Margit nyomában VI/1- 111.o

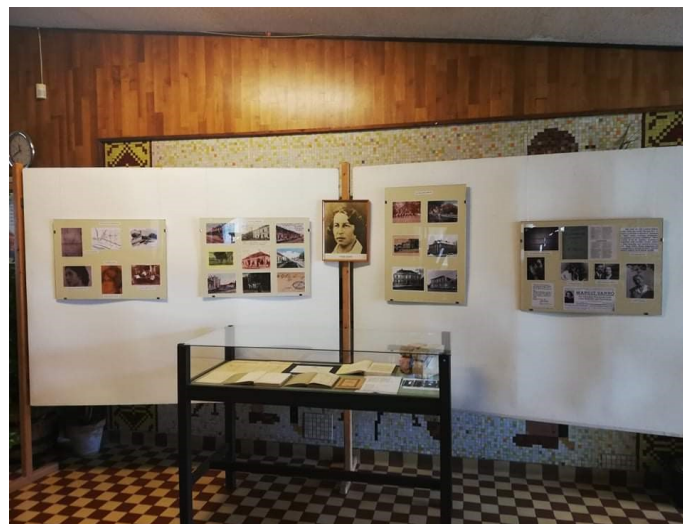
„Barcstelepen több neves, később szélesebb körben ismertté vált személyiség is született (*Gergely Márta* író, *dr. Lányi Márton* jogi szakíró, *Schulhof Aranka* festőművész). Valamennyiük pályafutásának közös pontja az, hogy nagyon fiatalon elkerültek Barcsról, így tehetségük máshol teljesedhetett ki. Az azonban kétségtelen, hogy közülük a legnagyobb hírnévre **Varró Margit** tett szert, *korát messze megelőző zenepedagógiai munkásságával*. Régi adósságát törleszti most a város, ha szerény mértékben is, de emléket állít ennek a *nagyszerű embernek és pedagógusnak, akire méltán büszkék az itt élők*.”²⁴.

*Zongoraművész-tanár (Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakgimnázium - zongora főtárgy tanár, PTE MK - zongora szakmodszertan oktató, Pécsi Liszt Ferenc Zeneiskola - tehetséggondozás)

24. *Rózsás Márton* barcsi nyugalmazott múzeumigazgató gondolatai.

1. ábra – Emléktábla – Barcs, Vikár Béla Zeneiskola AMI

2. ábra – Kiállítás anyaga- Képek és egyéb tárgyak a Barcs város Dráva Múzeumának helytörténeti tárgyi és dokumentációs gyűjteményéből származnak

3. ábra – Varró Margit életének jelentősebb mozzanataiból

Felül, balról az 1. kép

Varró Margit nyári mesterkurzust vezet Montecito-ban (California, 1956) (R. Kostka felvétele)

Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit
(Zeneműnyomda Budapest 1991-133.old.)

Felül, jobbról az 1. kép

Növendékeivel 1937. február

Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit
(Zeneműkiadó Budapest, 1991-371. old.)

Felül, jobbról, a kép alatti angol írás

„When Bartók asked me...” („Amikor Bartók megkért engem...”)(1961.)

Visszatekintve a Mikrokozmoszra – előadás

Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit
(Zeneműkiadó, Budapest 1991-209.old.)

Alul, balról az 1. kép: 1933. május. 20.

Nemzetközi Liszt Ferenc Verseny (Budapest) zongoraművészek részére 47 zsűritaggal. Többek között Wilhelm Backhaus... Bartók Béla... Alfred Cortot ...

Dohnányi Ernő... Szergej Rachmaninov... Emil Sauer... Varró Margit.

Ábrahám Mariann: Varró Margit és személyének korszakalkotó jelentősége - A zenei hallás és pszichológia szerepe a zenetanári munkában
(GlobeEdit Kiadó 2017 – 149. old.)

Alul, balról a 2. kép:

Margit Varró: Der lebendige Klavierunterricht 4. kiadása 1958

(N. Simrock, Musikverlag, Hamburg – London).

Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit (Zeneműkiadó Budapest 1991 - 143. old.)

Alul, balról a 3. kép:

1941. szeptember 15 – 1942. június 20, Chicago, a 47. szezón

„The history of music and its cultural background” – Sherwood Music School.

Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit (Zeneműkiadó Budapest 1991 - 110. old.)

Alul, jobbról a kis kép:

Színházi élet 1925. április 19-25. száma

Varró cikke: „Egy grammnyi tehetség többet nyom a latban, mint egy kiló tanítás.”

Ábrahám Mariann: Két világrész tanára Varró Margit (Zeneműkiadó Budapest, 1991 - 77. old.)